

PAULINA OCZKO

SPRAWNOŚĆ CZYTANIA W PRAKTYCE NAUCZANIA JĘZYKA POLSKIEGO JAKO OBCEGO (NA PRZYKŁADZIE JĘZYKA BIZNESOWEGO)

Dzięki prężnie działającej gospodarce oraz powstającym nowym miejscom pracy (głównie w sektorze nowoczesnych usług biznesowych) Polska staje się coraz bardziej atrakcyjnym rynkiem pracy dla cudzoziemców. To z kolei owocuje wzrostem zainteresowania zarówno językiem polskim ogólnym, jak i jego odmianami specjalistycznymi. Języki specjalistyczne zyskują zupełnie nowy, podnoszący ich rangę status. Wzrost ich znaczenia jest odpowiedzią na rozwój i zwiększony zakres potrzeb komunikacyjnych współczesnego człowieka. Coraz częściej profesjonalna kompetencja językowa jest gwarantem osiągnięcia sukcesów w życiu zawodowym.

Celem niniejszego artykułu jest prezentacja obserwacji i spostrzeżeń będących efektem weryfikacji materiałów do nauczania polskiego języka biznesowego pod kątem rozwijania sprawności czytania. W perspektywie badawczej zostały uwzględnione zarówno podstawy metodyki nauczania interesującej mnie sprawności, jak też deklaracje i koncepcje autorów analizowanych podręczników. Poczynione analizy pomogą udzielić odpowiedzi na pytanie, czy czytanie jest sprawnością faktycznie rozwijaną w podręcznikach do nauki języka zawodowego oraz w jaki sposób autorzy książek motywują podjęte przez siebie podejście do rozwijania tej umiejętności językowej. Weryfikacja materiałów pozwoli również określić miejsce sprawności czytania w nauczaniu języka biznesowego na tle pozostałych sprawności językowych (mówienia, pisanie, słuchanie).

Mgr PAULINA OCZKO – Studium Języków Obcych Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, doktorantka KUL, lektor języka polskiego jako obcego; e-mail: oczkopana@gmail.com.
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3292-020X>.

W artykule korzystam z ustaleń Romualda Cudaka i Jolanty Tambor, według których *polski język biznesu* „realizuje się przede wszystkim w pisemnej odmianie polszczyzny. Ujawnia się w umowach, instrukcjach, pismach urzędowych, formularzach, korespondencji, zamówieniach, zapytaniach ofertowych, ofertach, fakturach, planach biznesowych, marketingowych etc.” (Cudak i Tambor 112). Przywołani badacze uznają również, że *polski język biznesu* nie stanowi odrębnej odmiany językowej, która rządziłaby się odrębnymi prawami.

1. SPRAWNOŚĆ CZYTANIA W NAUCZANIU JĘZYKA OGÓLNEGO

Umiejętność czytania zajmuje szczególne miejsce w nauce języka obcego w warunkach formalnych, ponieważ dzięki tekstowi pisanemu uczeń otrzymuje zdecydowanie największą porcję trwałego *inputu* językowego (Chodkiewicz 79). Metody kształcenia i rozwijania sprawności czytania zależą od sposobu nauczania języka obcego. W przypadku metody gramatyczno-tłumaczeniowej przede wszystkim dąży się do jak najpełniejszego zrozumienia tekstu czytanego i osiągnięcie tej umiejętności stawia się na pierwszym miejscu. Pomocą w osiągnięciu zamierzonego celu ma służyć tłumaczenie struktur gramatycznych oraz słownictwa na język ojczysty studenta. Natomiast w podejściu audio-lingwalnym rozwijanie sprawności czytania ustępuje pierwszeństwa słuchaniu i mówieniu. W koncepcji towarzyszącej temu podejściu czytanie umacnia nawyki językowe. Wraz z pojawieniem się na gruncie nauczania języków obcych podejścia komunikacyjnego zmianom uległo podejście do sprawności czytania. Czynniki językowe, polegający na łączeniu słów z ich potencjalnym, słownikowym znaczeniem, przestał być czynnikiem nadrzędnym. Najważniejszy stał się proces aktywnej interpretacji i odkrywania rzeczywistej wartości słowa na płaszczyźnie tekstu (Czarnecka i Gaszyńska 5-6).

Rozwijanie sprawności czytania ma na celu wykształcenie pewnego zestawu umiejętności, takich jak: wyszukiwanie w tekście informacji szczegółowych i ogólnych, wyszukiwanie danych pozajęzykowych i określenie jego cech charakterystycznych, korzystanie z nabytej wiedzy leksykalnej i gramatycznej w celu zrozumienia tekstu, wnioskowanie o znaczeniu nieznanymi słów, zwrotów czy fraz, dostrzeganie wewnętrznej gramatyki tekstu, wyciąganie wniosków na podstawie uzyskanych informacji, przekazanie zdobytych informacji w mowie i piśmie (Lipińska i Seretny 198-199).

2. SPRAWNOŚĆ CZYTANIA W NAUCZANIU JĘZYKA BIZNESOWEGO

Jak zauważył Claire Bourguligon, „świat zawodowy wywodzi się z tradycji pisanej, w przeciwieństwie do świata, w którym tekst pisany pojawił się długo po słowie mówionym” (cyt. za: Smuk 55), dlatego umiejętność czytania ma decydujące znaczenie w opanowaniu specjalistycznej odmiany języka. Odwołując się do przyjętej w tych rozważaniach definicji polskiego języka biznesu, w której jest on rozumiany przede wszystkim jako pisana odmiana polszczyzny, można przyjąć, że spośród czterech sprawności językowych w glottodydaktyce języka biznesowego szczególnej uwagi wymaga umiejętność czytania i pisania. Nie oznacza to, że pozostałe sprawności traktuje się po macoszemu i spycha na boczny tor. Osoba ucząca się języka specjalistycznego, a później posługująca się tą odmianą w życiu zawodowym, na co dzień ma styczność głównie z komunikacją w formie pisemnej – tekstami pisаныmi, począwszy od krótkich wiadomości wysyłanych przez komunikatory, przez e-maile, a na sprawozdaniach, raportach oraz protokołach kończąc. Dlatego istotne jest, aby możliwie na jak najwcześniejszym etapie nauki języka zawodowego zaznajamiać studentów z przykładowymi tekstami, z którymi będą oni mieli styczność każdego dnia.

Lektura obcojęzycznego tekstu specjalistycznego łączy kompetencje lingwistyczne z poszerzaniem wiedzy ogólnej, a praca z tekstem o charakterze specjalistycznym staje się wręcz potrzebą, jaką stawia XXI wiek przed nauczycielami i uczącymi się (Gajewska i Sowa 12). Jak zauważa Mirosława Magajewska, „czytanie tekstu specjalistycznego w języku obcym nie powinno koncentrować się tylko na umiejętności rozumienia szczegółowego, ale przede wszystkim na opanowaniu strategii rozumienia tekstu obcojęzycznego” (Magajewska 461).

Wojciech Ligara i Bronisława Szupelak podkreślają, że rozwijanie sprawności receptywnych w glottodydaktyce polskiego języka biznesu opiera się na podobnych zasadach jak w nauczaniu angielszczyzny biznesowej. Za punkt wyjścia należy przyjąć bazowanie na specjalistycznych gatunkach tekstów, które dodatkowo będą autentyczne. Za przykładowe techniki pracy z tekstem specjalistycznym podaje się rozpoznawanie gatunków tekstów oraz wskazywanie ich charakterystycznych cech, ustalanie kolejności fragmentów tekstu, tworzenie banków związków frazeologicznych i kolokacji charakterystycznych dla danego gatunku. Za drugi, ważny punkt przyjmuje się rozwijanie umiejętności rozumienia globalnego tekstu. Do technik, które pomagają rozwijać sprawności receptywne, należą również reprodukcja,

parafraza i streszczenie tekstu, udzielanie odpowiedzi na pytania otwarte oraz działanie pozajęzykowe (Ligara i Szupelak 151).

3. ANALIZA MATERIAŁU ŹRÓDŁOWEGO

Materiał źródłowy obejmuje łącznie pięć pozycji¹. Są to podręczniki kierowane do osób, które już poznały podstawy języka ogólnego i teraz chcą poznać język specjalistyczny, związany z konkretną branżą lub dziedziną². Analizom poddane zostały następujące materiały dydaktyczne: *Polski język biznesu dla cudzoziemców* Anny Butcher i Anny Dunin-Dudkowskiej, *ABC ekonomii dla cudzoziemców* Małgorzaty Cieślak i Bożeny Ostromęckiej-Frączak, *Ekonomia – to nie boli* Anny Dunin-Dudkowskiej i Anny Trębskiej-Kerntopf, *Polski w pracy* Agnieszki Jasińskiej, Anety Szymkiewicz i Małgorzaty Małolepszej oraz *O biznesie po polsku. Wprowadzenie do języka biznesu* Marzeny Kowalskiej.

Wziąwszy pod uwagę przedstawione tu refleksje na temat istoty, celów i funkcjonowania sprawności czytania w nauce języka biznesowego, przyjrzyjmy się, jak autorzy i redaktorzy określają swoje stanowisko, czym motywują podjęte przez siebie podejście do rozwijania tej umiejętności językowej oraz jak formułują cele przyświecające opracowanej przez siebie publikacji:

[1] (Butcher i Dunin-Dudkowska 7): Podręcznik jest przeznaczony dla cudzoziemców dobrze znających język polski. [...] Wyboru omawianych zagadnień dokonaliśmy podstawie dotychczasowych doświadczeń w prowadzeniu kursów dla biznesmenów. Uczestnicy kursów byli bardziej zainteresowani prowadzeniem korespondencji oraz zawieraniem umów handlowych. [...] Praca z podręcznikiem polega przede wszystkim na dokładnym zrozumieniu tekstu, praktycznym przyswojeniu typowych wyrażań i zwrotów, wreszcie na samodzielnym formułowaniu podobnych tekstów.

[2] (Cieślak 9): Publikacja (...) została przygotowana z myślą o wszystkich potencjalnych odbiorcach, interesujących się problematyką ekonomiczną, gospodarczą, ale w znaczeniu uniwersalnym – jest adresowana do kandydatów na studia ekonomiczne w Polsce, do aspirantów i biznesmenów, a także dziennikarzy śledzących gospo-

¹ W analizowanym zbiorze nie uwzględniłam podręczników *Testuj swój polski – słownictwo w pracy* Justyny Kostrzoń oraz *O ekonomii po polsku* Magdaleny Szelc-Mays i Pawła Długosza. Pierwszy z nich to zbiór ćwiczeń leksykalnych na poziomach A2-B1, który można wykorzystać do samodzielnej nauki oraz jako materiał pomocniczy do zajęć w grupie. Drugi podręcznik jest obecnie bardzo trudno dostępny.

² Mam świadomość zróżnicowania wartości dydaktycznej oraz innych celów wykorzystania i przeznaczenia podręczników, nie poruszam jednak tej kwestii z uwagi na inny zasadniczy cel analiz.

darczą sferę życia III RP i lektorów jpjo w kraju i za granicą. [...] A zatem – prymat treści nad gramatyką ma służyć przyswojeniu przez cudzoziemców podstawowej leksyki ekonomicznej w formach gramatycznych i strukturach syntaktycznych współczesnej polszczyzny.

- [3] (Dunin-Dudkowska i Trębska-Kerntopf 7): Adresowany jest do studentów zaawansowanych językowo, uczestniczących w zajęciach, przygotowujących do studiów w Polsce (uczestników kursów wakacyjnych i specjalistycznych). Przeznaczony przede wszystkim do grup o profilu ekonomicznym i historyczno-prawnym. [...] Głównym założeniem jest prezentacja tekstów autentycznych, naukowych i popularnonaukowych przygotowujących cudzoziemców do samodzielnego korzystania z publikacji specjalistycznych w języku obcym.
- [4] (Jasińska, Szymkiewicz i Małolepsza)³: Podręcznik uwzględnia szczególnie potrzeby osób, które posługują się językiem polskim w pracy. [...] Zastosowane w nim podejście komunikacyjne ułatwia skuteczne porozumiewanie się po polsku.
- [5] (Kowalska 7-8): Jest to podręcznik dla poziomów średnich B1 i B2, napisany z myślą o tych, którzy chcą poznać realia prowadzenia biznesu w Polsce, podstawowe słownictwo oraz struktury syntaktyczne używane w tej dziedzinie. [...] Podstawą ostatniej części lekcji, w której ćwiczone jest rozumienie tekstów pisanych, są krótkie artykuły prasowe. [...] Tekst i dialogi (...) mogą stanowić punkt wyjścia lekcji. Ta część może służyć ćwiczeniom w czytaniu oraz pracy nad wymową.

Wyimki ze Wstępów są swoistym przejawem stanu przeddiagnostycznego w zakresie potrzeb uczących się języka biznesowego. Zarówno cele ogólne, jak i charakterystyki deklarowanych przez autorów adresatów we Wstępach są zbliżone. Autorzy – uzasadniając podjęte przez siebie podejście metodyczne – najczęściej odwołują się do swoich doświadczeń w nauczaniu języka specjalistycznego oraz do oczekiwań samych uczących się. Teksty zamieszczone w podręcznikach mają służyć praktycznemu przyswojeniu leksyki ekonomicznej i biznesowej, typowych zwrotów oraz wyrażeń w formach gramatycznych i strukturach syntaktycznych oraz zdobywaniu wiedzy na temat gospodarczych i biznesowych realiów w Polsce.

A. Język polski biznesu dla cudzoziemców

Ogromnym walorem podręcznika wydanego dwadzieścia lat temu jest bazowanie na specjalistycznych gatunkach tekstów, takich jak list handlowy, list polecający, podanie o pracę, CV, reklamy listowe, okólniki oraz zapy-

³ *Polski w pracy*, www.dev.slowotok.civ.pl, dostęp 9.02.2020.

tanie ofertowe. Jest to jedyny wydany do tej pory na polskim rynku glottodydaktycznym podręcznik, który może posłużyć w procesie nauczania specjalistycznych gatunków tekstów polskiego języka biznesu. W omawianym podręczniku największy nacisk kładzie się na rozwijanie sprawności pisania, choć zaprezentowane ćwiczenia budzą czasami zastrzeżenia. Do największych uchybień zaliczyć należy brak przykładowych wzorców, jak np. w pierwszym rozdziale poświęconym listom handlowym, gdzie nie ma omawianego wzorca gatunkowego. Mimo że we Wstępie Autorki podkreśliły istotę pracy z tekstem, brakuje ćwiczeń oraz zadań, które wspomagałyby rozwijanie sprawności czytania. W glottodydaktyce języków specjalistycznych przyjmuje się, że podstawową techniką rozwijającą sprawności receptywne jest praca z tekstem, np. identyfikowanie tekstów, ustalanie kolejności fragmentów tekstu, identyfikowanie charakterystycznych cech gatunkowych, tworzenie banków związków frazeologicznych (metody stosowane w nauczaniu sprawności czytania i pisania). Natomiast podręcznik prezentuje odwróconą metodę pracy z tekstem, albowiem w części teoretycznej studentowi została zaprezentowana instrukcja budowy poszczególnych gatunków specjalistycznych, z wyszczególnieniem elementów językowo-stylistycznych.

Mimo że sama idea podręcznika, w którym student mógł obcować i pracować na tekstach autentycznych, była bardzo nowatorska, potencjał materiału tekstowego nie został w pełni wykorzystany do rozwijania sprawności czytania.

B. *ABC ekonomii dla cudzoziemców*

Jest to podręcznik dwupoziomowy, a więc mogą z niego korzystać zarówno osoby mniej, jak i bardziej zaawansowane językowo. Łącznie zamieszczono tu czterdzieści dziewięć tekstów o długości od dwudziestu do osiemdziesięciu wersów. Każda jednostka lekcyjna, oprócz podziału na poziom mniej lub bardziej zaawansowany, jest zbudowana z trzech części: A (tekst), B (ćwiczenia językowe), C (część kontrolna). W części A autorki najczęściej cytują takie podręczniki, jak *Elementarne zagadnienia ekonomii*, *Ekonomia. Przewodnik dla studiujących*, *Wiedza o społeczeństwie*, *ABC reformy systemu emerytalnego*. Zdarza się, że przywoływane są teksty z tygodników *Wprost* i *Polityka*. W części językowej dominują ćwiczenia gramatyczne, a praca z tekstem przebiega według odgórnie przyjętego planu. W tekstach można dostrzec zapisane pogrubioną czcionką pojedyncze słowa albo wyrażenia (słowa-klucze). Część językową B otwierają ćwiczenia, które polegają na układaniu samodzielnie definicji do słów wyróżnionych w tek-

ście. Następną techniką najczęściej wybieraną przez Autorki podręcznika jest odszukanie w tekście synonimów do podanych wyrazów. Kolejnym zadaniem jest łączenie rozsypanych zdań w logiczną całość albo łączenie słowa z definicją. Nieco rzadziej pojawiają się ćwiczenia polegające na podzieleniu tekstu na akapity i pokazaniu najważniejszej tezy, problemu we wskazanym fragmencie. Do technik sprawdzających rozumienie globalne, szczegółowe i selektywne niewątpliwie należy ćwiczenie, w którym uczący musi odpowiedzieć na pytania (pojawiają się również pytania sprawdzające wiedzę ogólną, nienawiązujące do tekstu). Podręcznik – jako jeden z niewielu – prezentuje dość ciekawe techniki pracy z tekstem już po zakończeniu czytania. Jest to m.in. przygotowanie streszczenia tekstu czy przygotowanie planu wypowiedzi na podstawie przeczytanego artykułu. Brakuje jednak gradacji tekstów (podobne zjawisko można dostrzec w dwóch omówionych wcześniej podręcznikach), przez co student pracuje z tekstami tylko na jednym poziomie, nie rozwijając w ten sposób swojego warsztatu rozumienia tekstu pisanego. Teksty w głównej mierze stanowią bazę do ćwiczeń gramatycznych. Mimo deklaracji Auterek co do stosowania podejścia komunikacyjnego dominantą podręcznika są ćwiczenia gramatyczne. Inwentarz technik pracy z tekstem ogranicza się do zaledwie kilku ćwiczeń przypadających na jednostkę lekcyjną. To prowadzi do konkluzji, że umiejętność czytania ze zrozumieniem rozwijana jest przy okazji.

C. Ekonomia – to nie boli!

Układ jednostki lekcyjnej jest identyczny we wszystkich dwudziestu czterech rozdziałach i składa się kolejno z: ćwiczenia propedeutycznego, wprowadzającego nową leksykę (inwentarz słownictwa liczy od dziewiętnastu do pięćdziesięciu pięciu wyrazów, które nie są wyjaśnione), zadania polegającego na tworzeniu połączeń wyrazowych, pytań do tekstu podstawowego (ich ilość zależy od długości tekstu, zazwyczaj jest od jedenastu do dwudziestu ośmiu pytań, które weryfikują rozumienie na wszystkich płaszczyznach – globalnej, szczegółowej i selektywnej), tekstu z lukami, krzyżówki, ćwiczenia służącego wyszukiwaniu wyrazów w diagramie, zadania słowotwórczego (tworzenie rzeczowników, czasowników, przymiotników), zadania, w którym student wyszukuje słowa niepasującego do pozostałych, kolejnego ćwiczenia słowotwórczego (tym razem jest to tworzenie nazw wykonawców czynności). Jednostkę lekcyjną zamykają ćwiczenia polegające na tworzeniu własnej krzyżówki, zastosowaniu nowo poznanego słownictwa w zdaniach oraz tworzeniu nowych wyrazów z podanego hasła. Jako

ostatnie pojawiają się tematy do dyskusji w formie otwartych pytań. Główny ośrodek kompozycyjny całej lekcji stanowi tekst narracyjny. Autorki podręcznika naprzemiennie sięgają po materiały z następujących podręczników szkolnych i akademickich: *Wiedza o społeczeństwie*, *Ekonomia. Poradnik cz.1*, w których dominuje styl naukowy i publicystyczny. Długość tekstów waha się od dwudziestu dwóch do stu trzydziestu wersów. W poruszaniu się po tekście pomagają didaskalia, w których umieszczone są słowa-klucze.

Pierwszą kwestią sporną jest obszerność tekstów. Praca z długim tekstem hamuje mocno tempo pracy zarówno nauczyciela, jak i studenta, ponadto może być demotywująca. Sprawą dyskusyjną jest również brak konkretnego polecenia do pierwszego zadania, w którym zebrane są słowa-klucze. Ponadto ćwiczenie propedeutyczne prezentuje stosunkowo dość duży zasób nowego słownictwa, co również nie wygląda zachęcająco. Mimo tak obszernych tekstów widoczny jest brak ćwiczeń koncentrujących się na pracy z ich treścią, np. wskazywanie głównych tez omawianych w tekstach problemów czy nadawanie tytułów poszczególnym akapitom oraz paragrafom. Autorki – zamieszczając długie listy pytań do tekstu – w pewien sposób pozbawiły uczących się możliwości kreatywnej pracy z tekstem, która polegałaby na konstruowaniu pytań do tekstu.

D. Polski w pracy

Podręcznik składa się z piętnastu jednostek lekcyjnych. Na każdą jednostkę przypada sześć mniejszych modułów, w których znajduje się od trzech do sześciu krótkich tekstów. Do gatunków specjalistycznych, które pojawiają się w omawianym podręczniku, należą: oferty reklamowe, opisy, dialogi, rzadko dokumenty specjalistyczne. Do technik przygotowujących do czytania i zogniskowania uwagi studenta na nowych zagadnieniach leksykalnych zaliczają się ćwiczenia, w których student musi połączyć pojedyncze słowa-klucze bądź dopasować całe zdania do obrazka. Dwukrotnie pojawia się ćwiczenie, w którym trzeba opisać obrazek. Stanowią one również swego rodzaju rozgrzewkę słowną. Niektóre jednostki lekcyjne są kontynuacją lekcji poprzednich, dlatego też student musi bazować na wiedzy wyniesionej z poprzednich zajęć.

Do najczęstszych poleceń, które towarzyszą lekturze tekstu, należą zakreślanie odpowiedzi prawda/fałsz oraz udzielanie odpowiedzi na pytania otwarte. W tym wypadku sprawdzane jest zarówno rozumienie globalne, jak i selektywne oraz szczegółowe. W przypadku ćwiczeń typu prawda/fałsz pod znakiem zapytania stają niektóre dystraktory. Ponadto zdarza się, że Autorki

nie sięgają po synonimię, przez co w odpowiedziach pojawiają się zdania skopiowane z tekstu. Trzecim, najrzadziej wykorzystywanym ćwiczeniem sprawdzającym rozumienie tekstu czytanego jest zadanie polegające na uzupełnianiu luk w tekście. Do rzadkości należą ćwiczenia, w których student miałby za zadanie dopasowywać tytuł do tekstu, zdecydować o tym, czy tekst jest formalny czy nieformalny, albo ułożyć teksty w kolejności chronologicznej. Analiza podręcznika pozwala na stwierdzenie, że wszystkie sprawności językowe rozwijane są w takim samym stopniu. W każdej jednostce lekcyjnej znajdują się ćwiczenia, które rozwijają sprawności receptywne oraz produktywne.

E. *O biznesie po polsku*

Podręcznik składa się z piętnastu jednostek lekcyjnych, na które oprócz dwóch tekstów (jeden spreparowany, drugi zaczerpnięty z dzienników i tygodników: *Rzeczpospolita*, *Biznes Warszawski*, *Polityka*, *Gazeta Wyborcza*, wydanych w 2005 r.) przypada około piętnastu ćwiczeń. Średnio trzy z nich dotyczą tekstów. Skompilowane teksty wprowadzające prezentują typowe sytuacje w biurze. Widoczny jest brak tekstów specjalistycznych reprezentujących pisaną odmianę polszczyzny, takich jak umowy, e-maile, sprawozdania, protokoły. Materiał tekstowy jest pozbawiony ćwiczeń, które można by było przeprowadzić przed, w trakcie, jak i po czytaniu, i stanowi bazę do zadań gramatycznych (których liczba waha się od dziesięciu do dwunastu na każdą jednostkę lekcyjną). Spreparowane teksty służą prezentacji nowych struktur gramatycznych, które zebrane w tabeli zatytułowanej *Konstrukcje gramatyczne*. I na tym kończy się rola tekstów spreparowanych – nie są one w żaden sposób wykorzystane do rozwijania sprawności czytania. Dopiero teksty autentyczne, które umieszczone są w ostatniej części jednostki leksykalnej, są wykorzystywane do rozwijania umiejętności czytania. Każdy tekst został opatrzony trzema (sporadycznie czterema) zadaniami. Do ćwiczeń propedeutycznych zalicza się tabela, w której prezentowane są nowe terminy wraz z definicją. Oprócz udzielenia odpowiedzi na pytania otwarte najczęściej pojawiające się techniki towarzyszące czytaniu to odpowiadanie na pytania typu prawda/fałsz, ćwiczenie jednokrotnego wyboru oraz wyszukiwanie w tekście słów-kluczy. Na tym jednak zadanie się kończy, brak propozycji wykorzystania tych słów w innych ćwiczeniach. Wśród rzadziej stosowanych ćwiczeń znajdują się te, w których uczący się ma za zadanie ułożyć w kolejności chronologicznej części sparafrazowanego tekstu, uzupełnić tabelę informacjami z tekstu czy łączyć zdania w logiczną całość.

Brak ćwiczeń, które można by było przeprowadzić po przeczytaniu tekstu, przez co można odnieść wrażenie, że lekcja jest urwana i niekompletna. Natomiast teksty zamieszczone na początku i końcu jednostki lekcyjnej pełnią funkcję spinającej klamry bądź ramy, której środek został wypełniony ćwiczeniami gramatycznymi.

KONKLUZJE

Analiza materiałów źródłowych ukierunkowana na weryfikację nauczania sprawności czytania w dydaktyce polskiego języka biznesowego prowadzi do kilku wniosków. Po pierwsze, teksty zawarte w podręcznikach stanowią przede wszystkim bazę do nauczania gramatyki. Nie ma koncentracji na sprawności czytania jako umiejętności językowej samej w sobie. To z kolei pozwala na stwierdzenie, że czytanie jako sprawność językowa jest rozwijana „przy okazji”. W analizowanych materiałach można dostrzec ogólny deficyt ćwiczeń propedeutycznych. Ponadto widoczny jest brak gradacji tekstów. W podręcznikach można znaleźć teksty albo bardzo krótkie i jednocześnie łatwe, albo długie i skomplikowane pod względem leksykalnym oraz gramatycznym. Uwagę zwraca również niedobór ćwiczeń polegających na identyfikowaniu tekstów pod kątem gatunkowym, ustalaniu kolejności fragmentów tekstu, rozpoznawaniu charakterystycznych cech gatunkowych.

BIBLIOGRAFIA

- Butcher, Anna, i Anna Dunin-Dudkowska. *Polski język biznesu dla cudzoziemców*. Wydawnictwo UMCS, 1998.
- Dunin-Dudkowska, Anna, i Anna Trębska-Kerntopf. *Ekonomia – to nie boli. Polski język ekonomiczny dla cudzoziemców*. Wydawnictwo UMCS, 2006.
- Cieślak, Małgorzata, i Bożena Ostromecka-Frażczak. *ABC ekonomii dla cudzoziemców*. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2002.
- Cudak, Romuald, i Jolanta Tambor. „Czy istnieje polski język biznesu?”. *Acta Universitatis Lodzianensis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców*, vol. 7-8, 1996, ss. 109-120.
- Chodkiewicz, Halina. „Szczególne miejsce czytania w nauce języka obcego”. *Języki Obce w Szkole*, nr 4, 2016, ss. 79-85.
- Czarnecka, Urszula, i Małgorzata Gaszyńska. „Teksty literackie w procesie nauczania rozumienia”. *Acta Universitatis Lodzianensis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców*, vol. 4, 1992, ss. 5-11.
- Gajewska, Elżbieta, i Magdalena Sowa. *LSP, FOS, Fachsprache... Dydaktyka języków specjalistycznych*. Werset, 2014.

- Jasińska, Agnieszka, Aneta Szymkiewicz i Małgorzata Małolepsza. *Polski w pracy*. Kollege für polonische Sprache und Kultur, 2010.
- Kowalska, Marzena. *O biznesie po polsku. Wprowadzenie do języka biznesu*. Universitas. 2013.
- Ligara, Bronisława, i Wojciech Szupelak. *Lingwistyka i glottodydaktyka języków specjalistycznych na przykładzie języka biznesu. Podejście porównawcze*. Księgarnia Akademicka, 2012.
- Lipińska, Ewa, i Anna Seretny. *ABC metodyki nauczania języka polskiego jako obcego*. Universitas, 2005.
- Magajewska, Mirosława. „Wykorzystanie tekstu specjalistycznego w pracy na poziomie średnim (B2)”. *Acta Universitatis Lodziensis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców*, vol. 17, 2010, ss. 457-465.
- Polski w pracy*, www.dev.slowotok.civ.pl. Dostęp 9.02.2020.
- Smuk, Maciej. „Rozwijanie kompetencji tekstowej w specjalistycznych odmianach języka (na przykładzie francuskiego języka medycznego)”. *Języki Obce w Szkole*, nr 2, 2007, ss. 55-65.

SPRAWNOŚĆ CZYTANIA
W PRAKTYCE NAUCZANIA POLSKIEGO JĘZYKA OBCEGO
(NA PRZYKŁADZIE JĘZYKA BIZNESOWEGO)

Streszczenie

W artykule została poruszona kwestia rozwijania sprawności czytania w materiałach do nauczania polskiego języka biznesowego. Przeprowadzone analizy bardzo wyraźnie pokazują, że teksty zawarte w podręcznikach stanowią głównie bazę do nauczania gramatyki. Ponadto brakuje koncentracji na sprawności czytania jako umiejętności językowej samej w sobie. Nauczaniu języków specjalistycznych przyświeca idea podejścia komunikacyjnego (tę tendencję można dostrzec w nowszych podręcznikach do nauki języka biznesowego). Prowadzi to do konkluzji, że w praktyce glottodydaktycznej nauczanie języka biznesu nie różni się znacząco od nauczania języka ogólnego, w obu przypadkach stosowane są te same metody dydaktyczne.

Słowa kluczowe: język specjalistyczny; język biznesu/biznesowy; sprawność czytania; język polski jako obcy.

PRACTICAL READING SKILLS
IN TEACHING POLISH AS A FOREIGN LANGUAGE
(BASED ON POLISH FOR BUSINESS PURPOSES)

Summary

This article is an attempt to analyse the teaching materials and aids dedicated to learning Polish for Specific Purposes (Business Polish), with particular reference to the methods and means for reading literacy. The first part briefly discusses the strategies used for teaching generic language. The second part presents the results of the analyses and goes through the strategies used for teaching language for Specific Purposes.

Key words: Polish as a foreign language; business Polish; Polish for Specific Purposes; reading literacy.